

Tomasz Pudłocki, *Babka Sanacji – Helena Hordyńska-Stieberowa*, „Nasz Przemysł” 2008, nr 3, s. 42

Helena Hordyńska-Stieberowa

Była pierwszą, obok Marii Bielawskiej, kobietą zasiadającą w przemyskiej Radzie Miasta z wyboru; swoimi tekstami wpisuje się bardzo poważnie w dyskurs kobiecy nad Sanem; zaangażowaniem i pracą wzbudzała tyleż zachwytów, co negatywnych emocji. Helena Hordyńska-Stieberowa, dzięki swojemu oddaniu na rzecz Piłsudskiego zwana „Babką sanacji” była jedną z najbardziej znanych działaczek społecznych międzywojennego Przemysła. Dziś, pamięta o niej zaledwie niewielkie grono pasjonatów.

Urodziła się 6 VIII 1877 r. w Drohobyczu, jako córka Jana Hordyńskiego i Apolonii z domu Sikorskiej. Pochodziła z rodziny o wybitnych zasługach niepodległościowych – jej ojciec był powstańcem styczniowym, a dziadek generałem w powstaniu listopadowym. Niewiele da się powiedzieć o początkach jej życia. Była żoną Zygmunta Stiebera, z którym doczekała się syna Tadeusza – ucznia Gimnazjum zasańskiego, który przedwcześnie zmarł. Tragedia rodzinna stała się dla niej motorem do jeszcze większego poświęcenia się pracy publicznej, którą na szeroką skalę podjęła w czasie I wojny światowej.

W czasie wojny zaczęła się wybijać swoją działalnością, najpierw jako członkini Związku

Polek, potem główna inicjatorka powołania w 1915 r. Ligi Kobiet. Zrzeszone w tych organizacjach kobiety zajmowały się opieką nad rannymi legionistami; nierzadko pełniły także obok posługi sanitariuszek prace kurierek. Stieberowa, obok Wincenty Tarnawskiej i Józefa Styfiego, była jedną ze współzałożycielek przemyskiego „Strzelca”. Według jej słów, to z tą trójką miał się w 1913 r. spotkać sam Józef Piłsudski – negowali to jednak jeszcze za życia jej przeciwnicy. Nie była to jedyna kontrowersja, jaką wzbudzała Stieberowa. W swoich licznych artykułach promowała typ kobiety-działaczki, całkowicie oddanej pracy na rzecz środowiska lokalnego i nowo odrodzonego państwa. Archetyp ten jest myślą przewodnią, którą autorka zaznaczała odwołując się do jej ulubionych przykładów – kobiet wspierających mężczyzn swym oddaniem pracy obywatelskiej w latach walk 1914–1920. Ze względu jednak na częste podkreślanie własnych zasług w pracy społecznej teksty jej spotykały się z dużą kontrowersją w miejscowym środowisku, zwłaszcza z odłamek związany z Narodową Demokracją. Do jej sztandarowych artykułów z tej tematyki należą: *Wojenne Pogotowie Kobiet Polskich na usługach walk o niepodległość w Przemyślu* („Tygodnik Przemyski” R. 2: 1928 nr 46 z 11 XI s. 2, nr 47 z 17 XI s. 2, nr 51 z 15 XII s. 2, R. 3: 1929 nr 1 z 5 I s. 2); *Kobieta-obywatelka* („Tygodnik Przemyski” R. 6: 1932 nr 40 z 9 X s. 4); *P.O.W. a obrona Przemyśla*, („Wzloty” R. 5: 1938 nr 40 z 11 XI s. 7).

Dzięki aktywności Stieberowej, po latach przerwy, 2 I 1928 r. reaktywowano działalność Ligi Kobiet.

W nowych realiach była to prosanacyjna organizacja społeczna, mająca zrzeszać kobiety i promująca typ kobiety aktywistki. Liga organizowała szereg wieców politycznych, wychodząc z założenia, że nowoczesna kobieta poprzez formy samodoskonalenia powinna jak najlepiej pracować na rzecz państwa. Poza „masówkami” o charakterze społeczno-politycznym Liga Kobiet organizowała także odczyty dla swoich członkiń.

Stieberowa stanęła 12 I 1928 r. na czele lokalnego oddziału Demokratycznego Komitetu Wyborczego Kobiet Polskich – politycznej przybudówki sanacji, powstałej w wyniku nowych wyborów do Sejmu. Otworzyło jej to drogę do mandatu radnej miejskiej w wyborach w tym samym roku. Także i w 1930 r., a więc przy okazji kolejnych wyborów parlamentarnych, Stieberowa stanęła na czele DKWKP. W tym samym roku, wraz z Kazimierzem Osińskim była jedną z redakterek krótko wychodzącego pisma – „Prawda Przemyska”, w którym zamieszczała sprawozdania z działalności Ligi Kobiet. Był to jednak czas, kiedy wpływy Stieberowej i prowadzonej przez nią organizacji zaczęły słabnąć. Związane to było m.in. z chorobą Stieberowej, konfliktami pośród miejscowych działaczy sanacyjnych, a także z pojawieniem się silnej konkurencji w postaci Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet – organizacji, która swym programem bardziej odpowiadała obozowi rządzącemu, a przez to była mocniej promowana i dofinansowywana. Stieberowa, odsunięta na bok, nie mogła się z tym pogodzić, co wyraziła m.in. w krótkim artykule *Walczmy o moralność społeczną*

(„Prawda Przemyska” R. 1: 1930 nr 2 z 15 II s. 3). krytykując postępowanie niektórych z miejscowych działaczy sanacyjnych. Brak poparcia politycznego spowodował, że po upływie kadencji nie udało jej się ponownie wejść do Rady Miejskiej.

Kiedy w październiku 1938 r. powołano w Przemyśle Samopomoc Społeczną Kobiet, która podjęła pracę byłej Ligi Kobiet, jej przewodniczącą została wybrana Stieberowa. Ona też uczestniczyła w pracach Stowarzyszenia Obrońców Przemyśla, będąc jedną z najbardziej zaangażowanych jego członków. W czasie wojny, 13 V 1942 r., zmarł jej mąż. Sama Helena Stieberowa zmarła kilka lat później, 9 IV 1952 r., w szpitalu powszechnym w Przemyśle.